

O nameravani uredbi jesenskih počitnic v mariborski oblasti.

(K razpravam o osnovnošolskem zakonu.)

Pod tem naslovom je izšel v 16. številki »Učit. Tovariša« članek tov. S. Mnovljeta iz Slovenjgradca, mimo katerega ne smemo tiho naprej, ampak povedati je treba od vseh strani, da je njegova trditev stvarno objektivna, le podpreti jo je še treba z dejstvi in na ta način dokazati neumestnost take nepedagoške namere prosvetne oblasti.

Ali bo predvidena kaka avtonomna pravica glede ureditve poletnih ali jesenskih počitnic v šolskem zakonu, kadar bo seveda sprejet, se ne ve, ne ve se le toliko, da bo najbrž ostalo mnogo odprtih dolobč, ki se bodo lahko zavijala v šolsko dobro in tudi v zlo, posebno tam, kjer je govor o takozvanih olajšavah šolskega obiska. Ako se namerava uvesti jesenske počitnice, je jasno, da bo šolski zakon v dotični točki moral imeti odprto pot, da to naknadno vsaka oblast ali morda celo vsaka vas po svoji uvidevnosti uredi. Kakšna bo krajevna uvidevnost, vemo že naprej, kakšna bo oblastna, se lahko sklepa. Ali bo vodilna misel pri ureditvi upoštevala didaktično-pedagoška načela ali pa agitacijsko gospodarska, ali v dobro otroka ali v korist »gospodarskega izkoriščanja« otrok. Kjer bo večina, tam bo pa zmaga, se bo reklo... Druge poti pri tej rešitvi ni, kakor: ali v povzdigo šolstva enotne poletne počitnice ali pa v nazadnjaštvo šolstva, kakor kdo želi, tu jesenske, tam poletne, kje drugje pa še morda šolska obveznost po prosti volji — bog obvaruj. Tu sta samo dve poti, dobra in slaba, srednje ni!

Kadar pride kaka preureditev na šolskem polju, naj si bo dobra ali slaba, vselej plane ljudstvo, češ, učitelji so krivi, to je že vsak nešteto krat doživel, kdor je na deželi. Dolgo sem iskal vzroke in našel sem jih. Evo vam enega. Pred kakim pol letom je imel v nekem kraju nek poslanec shod in je med drugim povedal prebivalstvu tudi: »Naša ..... stranka in poslanci smo vam kmetom vrnil zopet jesenske počitnice, katere so vam vzel liberalni učitelji.« Lepo delajo naši poslanci — to je zblizanje šole in doma — komentarija tu ni treba, naj si ga napravi vsak sam. Vendar bi pa bilo dobro, da bi se javno povedalo, ali je trditev resnična, ali je kdaj učiteljstvo odločilo že kako naredbo ali kaj podobnega. Kakor vem, še do danes učiteljstvo ni imelo odločujoče funkcije, četudi bi marsikje bilo upravičeno. Tu naj vsak sam sodi, če ni šola v političnem zlorabljanju.

V letošnjem šolskem letu smo tedaj po nekaterih šolah mariborske oblasti pričeli s poukom oktobra. Kakšen je bil letošnji začetek in kakšen lanski, o tem hočem podati statistično sliko osnovne šole pri Sv. Ani v Slov. goricah. Treba je omeniti že vnaprej, da izostajanje ni bil vzrok bolezen, ampak le delo. Statistika se nanaša le na 4., 5., 6., 7. in 8. šolsko leto, ker ti otroci se po največ rabijo za delo.

Šolski obisk v % je bil sledeči:

ept.	okt.	nov.	dec.	šolsko leto
33%	56%	75%	78%	1925./26
60%	70%	77%	82%	1926./27.
70%	72%	84%	86%	1927./28.
—%	52%	75%	82%	1928./29.

Kakor razvidno je padel v šolskem letu 1928./29. obisk meseca oktobra tako nizek, kakor še ni bil nobeno izmed štirih šolskih let, pa tudi v novembru in decembru se mi dvignil, kakor bi bilo pričakovati. Boljšega dokazovanja o šolskem obiskovanju menda ni treba. Da je po nekaterih šolah bolje vem, pa tudi vem, da je po nekaterih še slabše.

Dobili smo tudi odlok velikega župana mariborske oblasti, s katerim se ukinja olajšava v oktobru, pa to ni dosti pomagalo. Prišli so se ljudje opravičiti, češ, poslanec so rekli, da smejo biti otroci doma v oktobru. In bili so, bili so dalje v novembru, skoraj dva meseca se nekateri niso prikazali v šoli. Prišle so kazni, grozen vrišč, kdo je kriv? učitelj, uboga para, on je že vajen tega. V nekem tedniku sem čital poziv nekoga poslanca, ki poziva prizadete stranke, da bo že on posredoval itd.

Ljudje božji, kakor bi bila šola prisilna delavnica, jetnišnica, ne še nekaj hujšega — čudno zveni, resnično. Pribijem na tem mestu sledeče dejstvo, da sem kmečki sin, rojen v Slov. goricah in bom tedaj tudi razmere dobro poznal in našel tudi vzrok takih posledic in to v alkoholu. Zalostno, a resnično! Dokler bo odločeval kričar alkoholist, pogubna šmarnica, tako dolgo bodo slabše šolske razmere in ne bodo se izboljšale dokler ne bo prišel do odločevanja tizen, tih in pameten mož, katerega se pa danes navadno prezre. Nekdo sem vprašal 70-letnega moža, za kakšne počitnice je on, pa mi je povedal, da za nobene in da mu je vseeno, saj otrok spada v šolo, kmet in delavec na polje, vojak pa k vojakom — in najbrž ima mož prav.

Kakšen bo pouk v mesecih juliju in avgustu in koliko je vreden, je že omenjeno v zgoraj navedenem članku. Čudno bo izgledalo, da se bodo »šolarji selileci«, ki služijo po kmetih, selili konec junija v kraje, kjer bodo šolsko leto končali junija — ko bo pa prišel september, bo pa selitev obratna in imeli bomo »šolarje v šolah le po 8 mesecev in to radi »gospodarskih« interesov.

Končno še omenim, da se v nobeni oblasti razen mariborske nikdo ne zavzema za preureditev enotnih poletnih počitnic, pa tudi tu v mariborski oblasti ne odloča večina, ampak samo po večini tisti, ki nimajo lastnih

otrok, samo da vpijejo za devet ljudi, kadar so dobre volje v krčmi. Do danes še tudi ni bilo slišati, da bi ta ali oni kmet bil odvisen od šolarja pastirja in da bi gospodarstvo slabo procvetalo pri tistih, ki nimajo šolarja za pastirja in hlapca, a slišalo se je pa že obratno.

Če bo odločil razum, pedagoška načela in ljubezen da dvignemo narod od osnove, ne bo prerekanja, ampak tisto, kar je v korist otroku, to je enotne poletne počitnice.

L. S.

Splošne vesti.

— **Tovariši! Koncert našega zbora je v ponedeljek 7. januarja 1929 ob 8. uri zvečer v Unionski dvorani.** Zbor bo izvajal najlepše skladbe skladateljev Adamiča, Kogoja, Skrijanca, Grgoševića, Papandopula in Stolzer Slavenskega. Potrebujemo moralne in gmotne podpore. Ne odrecite je nam. Agitirajte za ta koncert med občinstvom ob železnici in pridite, kjer je to možno, tudi sami. Predprodaja vstopnic je v unionski trafiki. Sedaj po sedežih. Prepričani smo, da se nas ne boste sramovali, temveč ponosno rekli: to smo mi!

— **Zopet bomo plačevali v penzijski fond.** V današnji številki prinašamo uredbo o penzijskem fondu, ki se uvede za državno uradništvo v naši državi. Opozarjamo vse učiteljstvo na to uredbo, ker bodo prizadeti z njo vsi.

— **Boj za uredbo o pokojninskem fondu državnih uradnikov.** Značilna je bila dne 30. decembra seja finančnega odbora. Povod je bil člen 21. uredbe o pokojninskem fondu za državne nameščence. Sekcija finančnega odbora je namreč spremenila prvotni predlog finančnega ministra ter k čl. 21. sklenila dostavek, v katerem se glasi, da morajo vsi državni nameščenci, ki v letih 1918. do 1923. niso plačevali prispevkov v kak pokojninski fond, za ta leta v novi pokojninski fond sedaj naknadno plačati 4—6% svoje tedanje plače. Ker se je od srbske strani povdarjalo, da so srbijanski nameščenci v teh letih (1918.—1923.) vsi plačevali prispevke v svoje fonde, je jasno, da bi sedaj samo prečanski državni nameščenci morali plačati naknadno tako visoke zneske, ki bi presejali njihovo mesečno plačo. Državni nameščenci, ki je v l. 1918.—1923. imel — recimo — povprečno 500 Din mesečne plače, bi moral za dobo omenjenih 5 let plačati od svoje sedanje plače do 1800 Din. To bi bil hud udarec za vse prečansko uradništvo. Zato je proti tej nameri nastopil prvi zastopnik Jugoslov. kluba posl. Kremžar, ki je poudaril, da je eksperimentov z uradništvom bilo že dovolj. Uradnik mora vendar končno enkrat vedeti, kaj je njegova pravica. Res je, da so srbijanski uradniki v omenjenih letih po večini plačevali prispevke v svoj fond. Toda tudi naši uradniki so plačevali, dokler se je to od njih zahtevalo. Pri nas so obstojali veliki fond, ki so deloma še na Dunaju, deloma pa že v Beogradu. Ko bi ti fond še bili, bi naše uradništvo še plačevalo. Ni krivda uradnikov, če teh fondov ni bilo več na razpolago in če od njih nihče ni več zahteval plačevanja. Sicer pa je v oni dobi prečansko uradništvo bilo mnogo slabše plačano kot srbijansko in je že tedaj trpelo krivico. Zato izjavlja, da bo glasoval za predlog ministra, a proti dodatku sekcije. Gjuro Janković se v polni meri strinja s predgovornikom in izjavlja, da bi bila krivica, od prečanov, ki so bili tedaj slabše plačani, terjati sedaj prispevke za deset let nazaj. Tu pa je vstal Mil. Jovanović, ki je povdarjal, da enakost med uradništvom zahteva, da se izterjajo prispevki od prečanov. Srbija je v vojni toliko trpela, da ne gre, da bi sedaj prečanski uradniki uživali fonde, ki so jih znesli skupaj srbijanski uradniki. Predlaga zato, da se sprejme predlog sekcije. Musliman Alić je nato odgovoril, da ne bodo živeli prečanski uradniki na račun srbijanskih kolegov. Saj enakosti ni bilo niti pri plačah; pač pa so bosanski fondji bili preneseni v Beograd. Zato priporoča, da se sprejme predlog Jugoslov. kluba. Minister dr. Subotić izjavlja, da sporni dodatek ni njegov predlog, ampak predlog sekcije, zato ga ne vzdržuje, ampak sprejema predlog, da se ta dodatek črta. (Po »Slovenec«.)

— **Uprava »Učiteljskega Tovariša«** je poslala te dni vsem naročnikom položnice za poravnavo članarine za tekoče poslovno leto 1928./29.

— **Glavna uprava UJU, poverjeništvu Ljubljana** poziva vsa ona društva, ki niso vpslala članskih seznamov za tekočo poslovno dobo in ne mesečnih prijav, da to stori takoj, ker bi bila sicer primorana ustaviti pošiljanje listov vsem članom prizadeti družtev. Istočasno prosimo za nakazila dolžnih zneskov.

Uprava.

— **Izplačilo uradniških diferenc ter zaostalih pokojnin in invalidnin.** Ker je finančni minister dr. Niko Subotić svojčas obljubil, da bo iz monopolskega posojila izplačal v prvi vrsti obvezje, ki jih ima država do invalidov, upokojencev in uradnikov, je dostavil finančnemu odboru Narodne skupščine v odobritev »Pravilnik o izplačilu državnih obvez iz prejšnjih let po § 3. zakona o monopolskem posojilu v znesku 22 milijonov dolarjev«. Ta pravilnik se glasi: Čl. 1. Prva tranša monopolskega posojila v znesku 5 milijonov dolarjev (280 milijonov dinarjev) naj se uporabi na naslednji način: a) za izplačilo dolžnih invalidskih podpor za čas do 31. marca 1928: 100 milijonov dinarjev, b) za izplačilo neporavnanih pokojninskih prejemkov za čas do 31. marca 1928: 25 milijonov Din, c) ostanek do gornjega skupnega iznosa prve tranše naj se uporabi za izplačilo dolž-

„Srečna zaročenka sem“

pravi razumna Mica. „Zmeraj bom mladostno izgledala, ker RADION prevzema mesto mene najtežje delo v hiši in sicer pranje perila. RADION pere sam in

varuje perilo!“

nih razlik prevedenih in razvrščenih državnih uslužbenecv po zakonu od 31. julija 1923. l. za čas od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924. Čl. 2. V kolikor obveze, označene pod a), b) in c) predhodnega člena tega pravilnika, ne bi bile izplačane iz prve tranše posojila, naj se v isto vrsto uporabi potrebna vsota iz druge tranše posojila. Čl. 3. Po izplačilu obvez, označenih v prejšnjih členih, naj se izplačajo iz donosa tega posojila vse ostale državne obveze, pri čemur naj veljajo naslednja načela: a) Izplačila se naj vrše po najstrožjem kronološkem redu nastanka teh obvez. 2. Razporeditev razpoložljivega iznosa posojila bo izvedla državna direkcija računovodstva in budžeta pri posameznih izplačilnih blagajnah na podlagi zahtev pristojnih naredbodavcev I. stopnje v smislu postopka, ki velja za črpanje rednih proračunskih kreditov. c) Svoje zahteve, na podlagi katerih se bodo dodeljevale potrebne vsote posameznim izplačilnim blagajnam, naj naredbodavci I. stopnje predlagajo generalni direkciji državnega računovodstva in budžeta v globalnih iznosih, ugotovljenih na podlagi predhodno dobavljenih rednih in likvidnih dokumentov, iz katerih je razvidna nedvoumna pravica posameznih terjatev izplačila iz vsot, ki bodo na razpolago posameznim izplačilnim blagajnam, naj naredbodavci odredjajo na podlagi rednega računovodstvenega postopka. d) Iz donosa tega posojila se imajo ob dospelosti izplačati blagajniški boni, izdani na podlagi čl. 30. finančnega zakona za l. 1928./29., oziroma čl. 33. fin. zakona za l. 1927./28. Ravnotako pa bo izdal minister financ takoj in še preden bodo izplačane naslednje tranše posojila, bone za izplačilo državnih obvez iz prejšnjih let. Ti boni se bodo morali dokončno likvidirati iz donosa posojila od dospelosti, ki bo označena pri izdaji bonov. Čl. 4. Minister financ bo predpisal podrobnosti tehničnega postopanja za izplačila iz donosa tega posojila tako za državne izplačilne blagsjine, kakor za Narodno banko, ter način vknjiževanja izvršenih nalog. Prva tranša švedskega posojila v znesku 5 milijonov dolarjev je bila izplačana Narodni banki.

— **Polovica uradniških razlik bo izplačanih takoj.** »Slovenec« poroča: Sklep finančnega odbora. Sklenilo se je, da bo vsak državni uslužbenec dobil prvo polovico razlike sedaj izplačano. Drugo polovico pa, ko dobimo drugi obrok posojila. Po tem sporazumu se je vršila seja finančnega odbora, ki sta ji prisostvovala ministra Subotić in Barić. Prvi je govoril Tupanjanin (zemlj.). Zahteval je, da finančni odbor ne dela, ker je vlada v ostavki in ker da zahteva parlamentarizem, da počivajo tudi odbori. Sečevor (DS): Finančni odbor je skupščinski odbor, ki dela tudi tedaj, ko je skupščina razpuščena. Ko je vlada predložila pravilnik o

monopolskem posojilu, je dobila za to zaupanje skupščine. Petmilijonsko dolarsko posojilo leži v Narodni banki. Uradniki, invalidi, upokojenci in vsi, ki jim država dolguje, čakajo na plačilo. Mi moramo pravilnik sprejeti, če nečemo nositi odgovornosti za razdelitev posojila. Dragović (RS): Mislim, da je razdelitev denarja nujna. Ostavka od vladarja še ni sprejeta. Iz dnevnega reda naj se odstavi proračun za prosveto in vero. Ta pravilnik moramo sprejeti. Finančni minister: »Ob 6. zvečer bo naredba izšla, če se sprejme.« Temu je finančni odbor aplavdiral ter nato soglasno sprejel pravilnik v načelu. Za so glasovali tudi zemljoradniki. Za invalide se je dovolilo, da se iz prvega obroka dolarskega posojila takoj izplača 100 milijonov. Gledal bo, da bo komisija izvršila svoje delo ne samo v centru države, ampak tudi izven njega. Tisti, ki jim država dolguje do 5000 Din, bodo imeli prvenstvo. Finančni odbor je soglasno sprejel pravilnik tudi v podrobnostih.

— **Sklep I. polletja in začetek II. polletja na osnovnih šolah v ljubljanski in mariborski oblasti.** Glede sklepa prvega polletja je izšla naslednja ohranica: Po službeni potrebi, a na osnovi §§ 55. in 56. dok. šol. in učnega reda o ljudskih šolah za dne 29. septembra 1905, št. 13.700, je ministrstvo prosvete s svojim odlokom O. N. br. 96.550 z dne 10. decembra 1928 odredilo sklep I. polletja in začetek II. polletja na osnovnih šolah v ljubljanski in mariborski oblasti sledeče: 1. na šolah, kjer se začenja šolsko leto s 1. septembrom se konča prvo polletje v soboto pred 1. februarjem, odnosno ta dan, ako pade na soboto, po končanem pouku. Drugo polletje se prične v sredo po zaključni soboti I. polletja, odnosno naslednji dan, ako je ta dan praznik; 2. na šolah, kjer se začenja šolsko leto s 1. oktobrom, se konča prvo polletje v soboto pred 1. marcem, odnosno ta dan, ako pade na soboto, po končanem pouku. Drugo polletje se prične v sredo po zaključni soboti I. polletja, odnosno naslednji dan ako je ta dan praznik.

— **»Zopet nesrečni člen 71.«** Z ozirom na tozadevni članek v 16. številki »Učit. Tovariša« smo privatno naprošeni ugotoviti, da se sedanja uporaba čl. 71. s strani prosvetne uprave ne da primerjati s slučajem prejšnjega režima, pod katerim so se stalna službena mesta na podlagi člena 71. direktno jemala, brez kakih službenih potreb. V toliko po pravljamo članek iz lastne inicijative, ker hočemo biti objektivni in nečemo delati krivice nikomur. — Uredništvo.

— **Popravek k tajniškemu poročilu iz seje širjega sveta.** Končni stavek v poročilu »Odkle za kmetijsko in gospodinjstvo nad. šolstvo« naj se glasi: »Priredil je 4 tečaje z nad sto udeleženci itd.«